

Vega kommune Planprogram for kommuneplanens arealdel 2027-2038

31.10.2025

Innhold

1. Om Vega kommune	3
2. Lovhjemmel og forholdet til kommuneplanens samfunnsdel	4
3. Hensikten med planprogrammet	4
4. Målsettinger med planarbeidet	5
4.1 Overordnede målsettinger med revisjonen	5
4.2 Konkrete målsettinger	6
4.3 Særskilte målsettinger innenfor næringsutvikling	6
4.4 Gode sammenhenger i forbindelse med verneområdene	6
4.5 Innovasjon som målsetting	7
4.6 Plankart og digitale kartløsninger	7
5. Arealformål i kommuneplanens arealdel	7
6. Formalkrav for innhold og prosess i kommuneplanens arealdel	7
7. Forholdet mellom kommuneplanens arealdel og reguleringsplan	8
8. Kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel	9
9. Mål og føringer fra Forente nasjoner (FN og UNESCO)	10
10. Nasjonale føringer	11
10.1 Nasjonale forventninger	11
10.2 Særskilte føringer fra statsparten	11
10.3 Statlige planretningslinjer	12
10.4 Statlige veiledere	13
11. Regionale føringer	13
12. Kommunale føringer	14
13. Hovedtema i planarbeidet	15
14. Konsekvensutredninger og risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)	16
15. Planprosess	17
15.1 Organisering av planprosessen	17
15.2 Framdrift	19
15.3 Medvirkning - interessenter og metoder	20
15.4 Arealinnspill	20
Utvalgte referansedokumenter	21

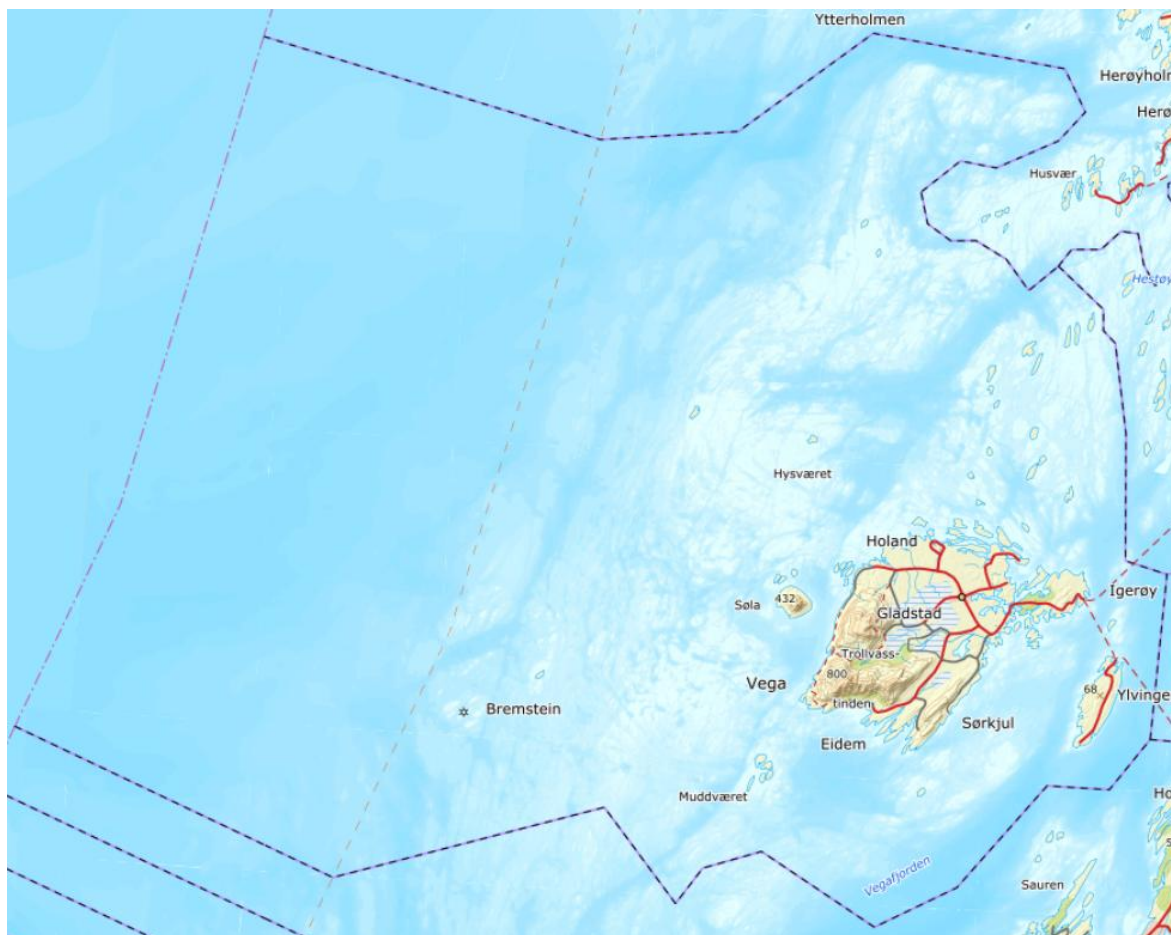
1. Om Vega kommune

Vega kommune er en øykommune på Helgeland og inngår i en av Europas største og mest unike strandflater. Kommunen består av om lag 6500 øyer og holmer, hvorav to av disse er bebodd i dag; Vega og Ylvingen. Innbyggerne har gjennom århundrer livnært seg av landbruk og fiskerier, som igjen har bidratt til dannelsen av et unikt kulturlandskap i et allerede storslått kystslettelandskap. Kulturlandskapet og dunværtradisjonen bidro til at Vegaøyen i 2004 kunne skrives inn på UNESCOs¹ verdensarvliste. Kommunen har siden utviklet seg mye som reisemål. Vega kommune har 1200 innbyggere. Kommunesenter er Gladstad.

Kommunens landareal utgjør 164.79 km² hvorav 2.25 km² er ferskvann.

Kommunens samlede havflate utgjør 2756,58 km² (Kartverket). Kommunens sjøareal i plansammenheng utgjør 1782 km², hvorav 910 km² inneholder planformål ² (SSB).

Kommunekart nedenfor viser det ekstraordinære forholdet mellom land- og sjøareal i Vega kommune. Den brune stiplede linjen er grunnlinjen.

¹ United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, forkortet UNESCO.

² SSB Notat 2021 Statistikk over kommuneplan og faktisk arealbruk i sjøområder. Sjøareal i denne sammenhengen er sitat: ...sjøområdene som er virkeområde til plan- og bygningsloven ut til 1 nautisk mil (NM) utenfor grunnlinja (sitat slutt). Grunnlinjen går mellom punkter på ytterste nes og skjær som stikker opp ved lavvann (fjære sjø).

2. Lovhjemmel og forholdet til kommuneplanens samfunnsdel

Kommunen skal ha en arealplan for hele kommunen (kommuneplanens arealdel) som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og arealbruk. Det kan utarbeides arealplaner for deler av kommunens område. Sitat PBL.

Samfunnsdelen angir mål og strategier for den langsiktige utviklingen av kommunen og kommunale tjenester og ble vedtatt av Vega kommunestyre i desember 2024. Den gir politiske mål satsinger og strategier. Samfunnsdelen inneholder arealstrategier og andre føringer som er relevante for kommuneplanens arealdel.

Kommuneplanens arealdel skal vise hvordan samfunnsdelens overordnede arealstrategi og andre føringer blir omsatt i konkret arealbruk. Arealdelen viser hvor det skal være boliger, næringsområder, landbruksområder m.m., samt hvilke hensyn som må tas ved disponering av arealene. Arealdelen består av kart, bestemmelser, retningslinjer og planbeskrivelse. Kart og bestemmelser er juridisk bindende. Arealdelen er overordnet av natur, og skal i nødvendig utstrekning vise de enkelte arealformålene.

Vega Verdensarvsenter. Foto: Kathrine Sjørgård.

3. Hensikten med planprogrammet

Planprogrammet er lovpålagt og kunngjør kommunestyrets formelle planoppstart. Det beskriver hvordan arbeidet skal legges opp samt hvilke krav og arbeidsoppgaver som skal ivaretas under planleggingen:

- Formålet med planarbeidet
- Planprosess og medvirkning
- Rammer for arbeidet og utredningsbehov
- Grunnlag for konsekvensvurdering og risiko- og sårbarhetsanalyse

Forslag til planprogram er gjenstand for høring og offentlig ettersyn.

4. Målsettinger med planarbeidet

4.1 Overordnede målsettinger med revisjonen

Revisjonen av kommuneplanens arealdel innebærer å vurdere tidligere arealvalg i lys av ny vedtatt samfunnsdel og satsinger som kommunestyret har vedtatt for Vegasamfunnet. I tillegg har kommunen erfaringer med gjeldende plan gjennom arealforvaltning, søknader om dispensasjon samt innspill fra politikerne, befolkningen og andre interessenter.

Vi skal videre oppdatere arealformål for sjøarealene i tråd med Kystplan Helgeland Vega (tidligere planforslag) og Kommunal og distriktsdepartementets (KDD) vedtak 14. mai 2025 i en innsigelsessak mot to akvakulturlokaliteter i sistnevnte plan.

Kommuneplanens arealdel som vedtatt 2010 med både land- og sjøformål. Kartutsnitt fra Nordlandsatlas - Arealplaner

4.2 Konkrete målsettinger

Et bærekraftig lokalsamfunn tilrettelagt for næringsutvikling og økt sysselsetting (økonomisk bærekraft).

Et folkehelsevennlig, sosialt og trygt lokalsamfunn preget av trivsel og samhold for alle aldersgrupper (sosial bærekraft).

Et lokalsamfunn som bevarer kulturminner og utnytter disse attraksjonsverdi (sosial og miljømessig bærekraft).

Et lokalsamfunn som ivaretar naturmangfoldet og bruker naturen til fritid og næring (miljømessig og sosial bærekraft).

Vegaøyan verdensarvs unike verdier bevart for framtidige generasjoner og nasjonale målsettinger innen verdensarv er fulgt opp (miljømessig, sosiale og økonomisk bærekraft).

Tekstboks: Sitat fra samfunnsdelens kapittel 2 Vegaøyan verdensarv:

Den fortsatte utviklingen av Vegaøyan verdensarv skal alltid sees i sammenheng med lokalsamfunnets utvikling, og motsatt. Vega kommune skal arbeide for å videreutvikle primærnæringene og ærfuglskjøtselen til et nivå som sikrer lokalsamfunnets opprettholdelse gjennom sysselsetting og bosetting. Vega kommune skal arbeide for at nye næringer og aktiviteter kan få plass i Vegaøyan verdensarvområde og buffersonen på en bærekraftig måte, slik våre forfedre også utnyttet nye, teknologiske framskritt og ny kunnskap. Verdensarven som utgangspunkt for verdiskaping og lokalsamfunnsutvikling må styrkes gjennom et samarbeid med statsparten og regionale myndigheter.

...

Vega kommune skal sette ord på sammenhengen mellom Vegaøyan verdensarv, lokal stolthet, folkehelse og livskvalitet. Det vil tjene både samfunnet og innbyggerne å være en del av noe unikt, og at dette kan skape aktivitet og styrke fellesskapet i lokalsamfunnet.

4.3 Særskilte målsettinger innenfor næringsutvikling

Areal til næring må balanseres mot andre formål. For oss er balansegangen krevende fordi størstedelen av kommunens areal er berørt av verdensarv som begrenser nye initiativer. Vegaøyan verdensarv, som et kulturelt basert verdensarvsted, kan ikke bevares på lang sikt med mindre trenden med nedadgående folketall, høy snittalder blant innbyggerne og lavere sysselsetting snus. Den største trusselen mot Vegaøyan verdensarv er fravær av kontinuerlig utvikling i lokalsamfunnet. Enkelte av verdensarvverdiene er også truet. Ikke minst gjelder dette fiskeriene, som en gang var en samfunnsbærende næring i lokalsamfunnet. Arealdelen må derfor legges til rette for næringsutvikling som følger:

- Næringsutvikling som tar hensyn til verdensarv
- Næringsutvikling som baserer seg på verdensarv

4.4 Gode sammenhenger i forbindelse med verneområdene

Arealdelen skal ha gode sammenhenger med forvaltningsplanene til verneområdene. Aktuelle forhold er blant annet hensynsoner, besøksstrategi, parkering, innfallsporter, kanalisering av reiseliv og friluftsliv, infrastruktur for friluftsliv og fugletitting samt videreutvikling av bebygde deler av verneområdene.

4.5 Innovasjon som målsetting

Vega kommune innleder dette planarbeidet med et klart standpunkt om at nytenkning og ny politikk innen næringsutvikling må til, både på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Hvis dagens utvikling videreføres, fortsetter både lokalsamfunnet og verdensarven utvikling mot redusert bærekraft. Vegværinger har vært og er innovative, noe både duntradisjonen, verdenarvsenteret og Vegatrappa er noen av mange gode eksempler på.

4.6 Plankart og digitale kartløsninger

Det nye plankartet skal etableres med et geografiske informasjonssystemer (GIS) med funksjonalitet for utarbeiding av konsekvensutredning, presentasjon av planinnholdet i høringer og offentlig ettersyn osv.

5. Arealformål i kommuneplanens arealdel

Kommuneplanens arealdel skal i nødvendig utstrekning vise følgende arealformål:

- Bebyggelse og anlegg
- Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur
- Grønnstruktur
- Forsvaret
- Landbruks-, natur- og friluftsmål
- Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhørende strandsone

Områdene er videre utdypet i PBL §11-7.

6. Formalkrav for innhold og prosess i kommuneplanens arealdel

Krav om planprogram, jf. PBL § 4-1.

Krav om konsekvensutredning, jf. PBL § 4-2.

Krav om risiko- og sårbarhetsanalyse, jf. PBL § 4-3.

Krav om planbeskrivelse, planbestemmelser og plankart, jf. PBL § 11-5.

Planen har rettsvirkning og fastsetter framtidig arealbruk for området, jf. PBL § 11-6.

Offentlige myndigheter kan fremme innsigelse til planen, jf. PBL § 5-4.

7. Forholdet mellom kommuneplanens arealdel og reguleringsplan

Kommuneplanens arealdel er en overordnet plan, mens reguleringsplan er en mer detaljert plan for et mindre område.

Kommuneplanens arealdel gir ikke ekspropriasjonsgrunnlag, slik som reguleringsplan.

Kommuneplanens arealdel gir ikke adgang til å stille vilkår for utbygging og arealbruk i samme utstrekning som reguleringsplaner med tilhørende bestemmelser.

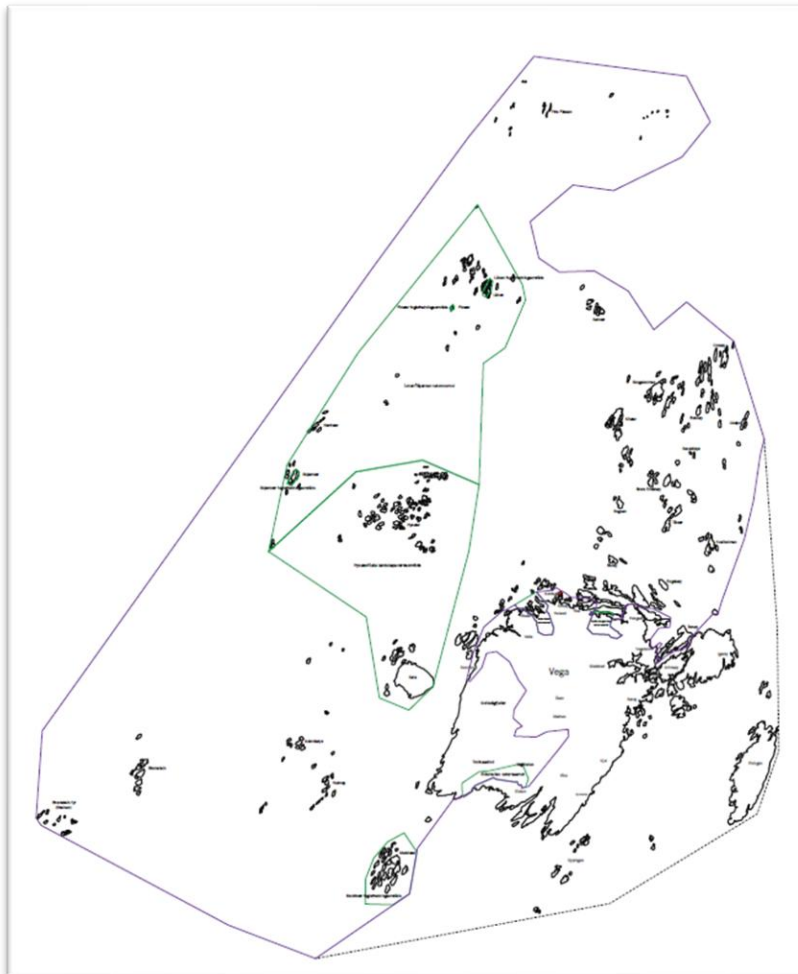
Kommuneplanen har mindre mulighet for underdeling av arealformål og gir ikke anledning til å kombinere ulike hovedformål.

I en reguleringsplan kan det gis vesentlig mer detaljerte bestemmelser enn i en kommuneplan.

Kommuneplanprosessen har mindre omfattende varslingsbestemmelser overfor private, enn det som gjelder for reguleringsplan.

Kommunestyrets vedtak om arealdelen kan ikke påklages, i motsetning til vedtak om reguleringsplan.

Kilde: Kommunal- og distriktsdepartementet.

Kart fra
www.verdensarvvega.no
viser verdensarvområdet
avgrenset med lilla strek og
verneområdet med grønn
strek. Området i sørøst,
mellom lilla strek og stiplet
strek er buffersone for
Vegaøyane
verdensarvområde.

8. Kunnskapsgrunnlag for kommuneplanens arealdel

Arealdelen skal utredes med følgende kunnskapsgrunnlag:

- Arealregnskap (lages som en del av planprosjektet). Mer informasjon om arealregnskap som metode og verktøy finnes på Regjeringens sider om kunnskapsgrunnlag i planlegging ([lenke](#)).
- Helhetlig ROS for samfunnssikkerheten ble vedtatt 2019, jf. sak 24/2019 i Vega kommunestyre. ROS skal oppdateres i takt med revisjon av kommuneplanen og endringer i risiko- og sårbarhetsbildet lokalt, regionalt og nasjonalt. Vi skal revidere den tidlig i planperioden³.
- Vega kommunes kulturminneplan med handlingsprogram 2023-2026
- Vega kommune, Distriktssenteret og Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) digitale undersøkelse om livskraftig lokalsamfunn.
- Vega kommune, Kommuneplanens samfunnsdel 2025-2036 med forvaltningsplan for Vegaøyen verdensarv
- Folkehelseoversikten
- Artsdatabanken (nasjonal oversikt over arter og naturtyper)
- Naturbasen.no, Miljødirektoratets kartfestete informasjon
- nordlanditall.no (statistikk flere plantema)
- Kommunebilde – Vega mars 2024 (Statsforvalteren i Nordland)
- Kunnskapsgrunnlag for nye forvaltningsplaner for verneområdene
- Regional plan for landbruk i Nordland 2018-2030
- Regional plan for vannforvaltning i Nordland og Jan Mayen vannregion 2022-2027
- Kulturminner på Sør-Helgeland (Nordland fylkeskommune)
- Klimasårbarhetsanalyse for Nordland
- Vann-Nett (miljøtilstand på vannforekomster)
- Miljødirektoratets veileder om vannmiljø
- AkvaInfo (BarentsWatch)
- Fiskeridirektoratets Yggdrasil
- NVE Atlas
- Klimaprofil Nordland
- NGU kart - Sand, grus og pukk

Kunnskapsgrunnlag som følge av verdensarvforpliktelsene:

- World Heritage Convention - Norwegian Nomination Vegaøyen – The Vega Archipelago 2003-01-17. Norges søknad.
- Forvaltningsplan for Vegaøyen verdensarv (2025-2036) inngår i samfunnsdelen og inneholder en faktadel om verdensarvens verdier og attributter.
- Vegaøyen landskapsanalyse (SWECO, 2016)

³ Vega kommune skal i tillegg gjennomføre risiko- og sårbarhetsanalyser av forslag til nye eller endrede arealformål, jamfør punkt 14. i dette planprogrammet.

- Vega kommunes tilleggsutredning til Kystsoneplan Helgeland (Supplementary impact assessment of the Helgeland Coastal Plan for World Heritage property of the Vegaøyen – The Vega Archipelago (Instead Heritage, 2022))
- Klimasårbarhetsvurdering av Vegaøyen verdensarvs verdier og lokalsamfunnet. Application of the Climate Vulnerability Index (CVI) Vegaøyen – The Vega Archipelago World Heritage Property (juni 2023)
- Landskapstyper i Nordland (2014, revidert 2017)

Tekstboks: Tilleggsutredningen

Tilleggsutredningen inneholder en både unik og omfattende vurdering av Vegaøyen verdensarv (KUVA) med geologi, landskap, sjøområder, økosystemer, habitater, biodiversitet, historie, kulturlandskap mv. Utredningen er på engelsk, men har et sammendrag på norsk.

9. Mål og føringer fra Forente nasjoner (FN og UNESCO)

Planprosessen skal velge ut hvilke av FNs bærekraftsmål som skal legges til grunn for arealdelen.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål legges til grunn for Vegas kommunale planlegging i samsvar med Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (Kgl. res. 20. juni 2013).

Som vertskommune for ett av Norges åtte verdensarvsteder legger vi følgende dokumenter til grunn for arealplanleggingen:

- Konvensjonen for vern av verdens kultur- og naturarv (UNESCO, 1972)
- Innskrivingsvedtaket for Vegaøyen verdensarv (2004)
- Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention 2023 (norsk tittel er Retningslinjer for gjennomføring av verdensarvkonvensjonen, men siste oversatte versjon er ikke kunngjort)
- Policy Document for the Integration of a Sustainable Development Perspective into the Processes of the World Heritage Convention (2015)
- UNESCOs veileder Enhancing Our Heritage Toolkit 2.0 (2023)

Vega kommune ønsker å samarbeide med andre norske verdensarvkommuner og regionalt nivå om arealplanlegging ved verdensarvstedene, jf. initiativer fra andre verdensarvkommuner og Riksantikvarens vedtak om å støtte et slikt samarbeid økonomisk (Riksantikvaren skriv 24/04583-3, 3. februar 2025).

10. Nasjonale føringer

10.1 Nasjonale forventninger

Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2023-2027 prioriterer regjeringen utfordringer i samfunns- og arealplanleggingen med vekt på fem hovedområder:

- Samordning og samarbeid i planleggingen
- Trygge og inkluderende lokalsamfunn
- Velferd og bærekraftig verdiskaping
- Klima, natur og miljø for fremtiden
- Samfunnssikkerhet og beredskap

10.2 Særskilte føringer fra statsparten

Klima- og miljødepartementet skriv 22/6533- av 14. mai 2024

Sitat: Vegaøyen verdensarvområde dekker store deler av Vega kommune. Samtidig som verdensarvstatusen gir Vega kommune muligheter, anerkjennes det at verdensarvstatusen også innebærer begrensninger med tanke på næringsutvikling i form av konvensjonell akvakultur. Som følge av at kommunen ikke kan utnytte sjøarealene i tilsvarende grad som nabokommunene og tar belastningen med å forvalte verdensarvforpliktelsene Norge som statspart har påtatt seg, ønsker regjeringen i dette særskilte tilfellet å bidra til et samarbeid med Vega kommune basert på to elementer:

- *et bidrag på totalt ti millioner kroner for bærekraftig næringsutvikling innenfor rammen av verdensarvverdiene og*
- *bistand til identifisering av mulige områder for akvakultur utenfor Vegaøyen verdensarvområde med tilhørende buffersone.*

Sitat slutt.

Kommunal- og distriktsdepartementets skriv 22/6533-27 av 20. august 2025

Sitater: Det legges til grunn at både verdensarvområdet og buffersonen forvaltes i tråd med plan- og bygningsloven og eventuell behandling etter sektorlover. Avklaring av om nye konkrete tiltak og aktiviteter både i verdensarvområdet og i buffersonen er forenlige med verdensarvverdiene må skje i ny planprosess og eventuelle søknader etter sektorlover. For tiltak som skal ha konsekvensutredning innebærer det at metodikken utviklet for verdensarvområder nyttes.

Regjeringen vil også gi faglig bistand til kommunens arbeid med å finne nye mulige områder for konvensjonell oppdrettsvirksomhet og andre former for akvakultur, utenfor Vegaøyan verdensarvområde. Innretningen på dette arbeidet, dersom kommunen ønsker dette, må avklares nærmere. Som det går fram av vedtaket, kan akvakultur med andre arter, som for eksempel tareoppdrett, inngå i denne vurderingen. Dette kan også vurderes innenfor verdensarvområdet.

Reiselivet med verdensarvstatusen på Vega er viktig for kommuneøkonomien gjennom betydelig sysselsetting. Det framgår av en rapport fra Menon Economics fra 2022 om samfunnsøkonomiske virkninger av havbruk på Vega, at verdensarvsenteret er en viktig arbeidsplass og gir ringvirkninger for reiseliv og handel. Flere aktører kan bistå kommunen i arbeidet med bærekraftig næringsutvikling innenfor rammene av verdensarvverdiene. Distriktssenteret er et nasjonalt kompetansesenter som jobber for å styrke kommuner og regioner sin evne til å utvikle attraktive og vekstkraftige lokalsamfunn. Blant annet formidler de kunnskap basert på praktiske erfaringer og forskning om lokal samfunnsutvikling. Fylkeskommunen er en viktig samarbeidspartner for kommunene, og de kan bidra til å styrke kommunens kapasitet og kompetanse gjennom sin veiledningsrolle innenfor områder som kommuneplanlegging og næringsutvikling. Fylkeskommunen har også virkemidler og tjenester som er relevante for kommunen. Fylkeskommunen forvalter nærings- og forskningsrettede virkemidler, samarbeider med andre aktører og har en koordineringsrolle overfor andre offentlige aktører og deres virkemiddelbruk. Sitat slutt.

Arealplanleggingen er en integrert del av flere instansers og forvaltningsnivåers innsats for å skape utviklingseffekt av Regjeringens bidrag.

10.3 Statlige planretningslinjer

Statlige planretningslinjer brukes for å konkretisere nasjonalt viktige planleggingstema, og vedtas av Kongen i statsråd. Statlige planretningslinjer skal være tydelige på mål og verdier som skal legges til grunn for planleggingen og hvordan ulike interesser og hensyn skal ivaretas og avveies.

- Statlige planretningslinjer for klima og energi (2024)
- Statlige planretningslinjer for arealbruk og mobilitet (2025)
- Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2021)
- Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (1995)
- Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (1994)

10.4 Statlige veiledere

KDD har utgitt en rekke veiledere som Vega kommune skal benytte seg av under arealplanprosessen. Veilederne er tilgjengelige [her](#).

I tillegg har NVE utgitt *Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging (2017)*, som veileder kommuner for å unngå innsigelser innenfor NVEs saksområder.

11. Regionale føringer

Det pågår arbeid med to nye, regionale planer som skal erstatte Fylkesplanen for Nordland:

- Regional plan for livskraftige lokalsamfunn (3. kvartal 2025).
- Regional plan for arealforvaltning (2. kvartal 2026).

Regionale myndigheter har ansvar for regional utviklingen og arealforvaltningen. Regionale planer er retningsgivende for kommunal planlegging og må samordnes med kommunale planforslag for å unngå fremtidige innsigelser. Nordland fylkeskommunes regionale planstrategi legges dermed til grunn for arealdelen. Figuren til høyre viser sammenhengen mellom visjon, strategisk retning og utviklingsmålene i fylkeskommunens planstrategi.

Visjon

Sammen bygger vi attraktive og inkluderende lokalsamfunn.

Strategisk retning

- En helhetlig og framtidsrettet planlegging i Nordland
- som bidrar til prioriteringer og omforente løsninger som realiserer Nordlands menneskelige og økonomiske potensial.
 - som tar tak i dilemmaer og i større grad ser utfordringer og muligheter i sammenheng.
 - ser dialogen i regionen skal videreutvikles og samarbeidet med viktige aktører gjøres mer forpliktende.

Utviklingsmål

- Trekke i felles retning for å styrke regionens rolle nasjonalt og internasjonalt.
- Forbedre samfunnssikkerheten og sikre kritisk infrastruktur.
- Skape god balanse mellom bruk og vern av natur og arealer.
- Utvikle livskraftige lokalsamfunn og konkurransedyktig næringsliv som leder an i det grønne skiftet.

Regional vannmyndighet gjeldende plan er Regional vannforvaltningsplan for Nordland og Jan Mayen 2022-2027 med tiltaksprogram og handlingsprogram. Nasjonale mål for vann og helse ble revidert i 2024. Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), kapittel 2 pålegger drikkevannshensyn.

12. Kommunale føringer

Samfunnsdelens kapittel 11 omfatter arealstrategiene innenfor følgende tema:

- Samfunnssikkerhet og beredskap
- Verdensarv
- Kultur, idrett og friluftsliv
- Klimavennlig arealbruk
- Kulturminner og kulturmiljøer
- Naturmangfold
- Vannressurser
- Boligutvikling
- Primærnæringene og matproduksjon – jordvernstrategi
- Sjøarealene og nødvendige avveier om bruken av de
- Sammenheng mellom sjø- og landareal
- Industri samt anleggs- og arealkrevende næringsvirksomhet
- Samferdsel
- Mineraler og råstoffressurser
- Et framtidsrettet grønt og inkluderende kommunesenter
- Beliggenhet nært Brønnøysund - Ylvingen
- Fritidsbebyggelse
- Videreutvikling av boligeiendommer i LNF og sjønære eiendommer (100-metersonen)
- Sanering og resirkulering, herunder også «planvask» ⁴

Forvaltningsplanen for Vegaøyan verdensarv ([lenke](#)), som er en integrert del av samfunnsdelen, er en essensiell del av Vega kommunes samlede føringer for arealbruken. Forvaltningsplanen beskriver også de sju naturvernområdene som forvaltes av Vega verneområdestyre. Sammenhengen mellom lokalsamfunn og verdensarv, forpliktelsene som følger av innskrivingen på UNESCOs verdensarvliste samt dunværtradisjonen ligger i bunn for arealstrategiene.

⁴ I 2024 mottok KDD en utredning om arealplanrevisjon, såkalt «planvask»; [Grunnlag for veileder om revisjon av kommunale arealplaner](#). Vega kommune skal gjennomføre slik revisjon som en del av arealplanleggingen. Definisjon «planvask»; *En systematisk og strategisk gjennomgang av kommunale planer som et prosjekt. Målet er å sikre at et arealplangrunnlag som er oppdatert ut fra dagens kunnskap, lovverk og politikk ved å vedta nødvendig endring eller oppheving jf. PBL §§ 11-17 og 12-14. Etter en planvask er gjennomført, vil det bli lettere for kommunene å innføre arealplanrevisjon som en rutine.*

Kommunal planstrategi 2024-202 vektlegger at havarealene i Vega skal prioriteres i henhold til vedtak i Kommunal- og distriktsdepartementet 14.05.2024, ref. 22/6533-19 «*Vega kommune – motsegn til to områder for akvakultur i Kystsoneplan Helgeland*».

For å styrke handlingsrommet for planlegging i sjø, vil denne prosessen planlegge for hele sjøområdet ut til maksimumsgrensen 1nm utenfor grunnlinjen.

13. Hovedtema i planarbeidet

Næringsutvikling og potensiale for økt sysselsetting. Areal til næringsformål må løses slik at alle kan videreutvikle seg.

Jordvern, landbasert matproduksjon og annen verdiskapning ved gårdene. Egnede arealer er avgjørende for å videreutvikle landbasert matproduksjon.

Adgangen til elektrisk kraft for næring og andre formål. Begrensninger i adgangen til energi for industriell utvikling, transport og næringsutvikling er en viktig faktor i lokalsamfunnsutviklingen generelt, og i verdensarvsammenheng spesielt.

Samfunnssikkerhet og beredskap. Utfordringene er alvorlige, både globalt, nasjonalt og lokalt.

Vannforsyningen på Vega hovedøy. Vega kommune følger et initiativ om samarbeid med nabokommuner.

Havner og andre tiltak og rettigheter i strandsonen/sjøsonen. 100-metersbeltet er avgjørende for verdensarvens utvikling og lokalsamfunnets utvikling.

Fritidsbebyggelse og videreutvikling av reiselivet til økt grad av helårs aktivitet. Økt fritidsbebyggelse og bærekraftig reiseliv kan øke sysselsettingen og inntektsgrunnlaget.

Klimavennlige, folkehelsevennlige og trafikksikre transportløsninger. Vi følger opp samfunnsdelen og sentrale myndigheters ønske om gode løsninger for gående og syklende. Gode sykkeløsninger og stier kan forventes å gi en positiv effekt for reiselivet.

Boligutvikling. Vi skal ha en arealreserve for boliger tilpasset demografisk utvikling og innbyggernes behov i alle faser av livet. Tomte tilbudet må være så attraktivt at innbyggere og tilflyttere velger å bygge til tross for at ferdige, nye boliger er mindre verdt enn byggekostnadene.

Sentrumsutvikling – Gladstad landsby. Vega kommune har planfestet å videreutvikle kommunesenteret Gladstad gjennom en særskilt stedsanalyse⁵. Analysen skal gjennomføres som en del av arbeidet med arealplanen.

⁵ Samfunnsdelen kapittel 8 Steds- og boligutvikling, punkt 7.

Naturmangfold, samt gode sammenhenger med verneområdene. Arealdelen skal bidra til å bevare naturmangfoldet, herunder også sjøfuglbestandene som vi ser nedadgående forekomster av.

Gode naboer. Vega kommune ønsker et velordnet grensesnitt mot nabokommunene.

Buffersone og hensynsoner. Vegaøyan verdensarv har en buffersone i tillegg til selve verdensarvområdet. Hensynsoner er aktuelt i forbindelse med flere typer arealformål.

Gjenbruk og transformasjon av areal og bebyggelse.

14. Konsekvensutredninger og risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)

I henhold til KU-forskriftens §6 (Forskrift om konsekvensutredninger) skal planens virkninger for miljø og samfunn utredes dersom revisjon av planen innebærer:

- Nye utbyggingsområder og/eller arealer som kommunen ønsker omdisponert
- Endringer av utbyggingsområder
- Endring av planbestemmelser som kan ha påvirkning på miljø og samfunn
- Åpning for spredt bebyggelse i LNFR-områder
- Båndlegging av områder etter PBL §11-8 i påvente av senere regulering

Det skal gjøres en samlet vurdering av arealbruksendringene i arealplanen og hvordan miljø og samfunn blir påvirket av summen av de foreslåtte enkeltområdene.

Utredninger må gjøre klart på overordnet nivå hvilke negative konsekvenser planen kan få. Det skal også redegjøres for om det er mulig, og i så fall hvordan, man på en akseptabel måte kan unngå negative virkninger av tiltak som planen tilrettelegger for.

Kunnskap fra andre konsekvensutredninger skal gjenbrukes i planarbeidet. For Vega verdensarvområde er det gjennomført et omfattende konsekvensutredningsarbeid, jf. «Supplementary impact assessment of the Helgeland Coastal Plan for the World Heritage property of Vegaøyan – The Vega Archipelago», i perioden 2020-2022. Utredningen er lagt til grunn i planvedtak i Kommunal- og distriktsdepartementet: «Vega kommune – motsegn til to områder for akvakultur i Kystsoneplan Helgeland» datert 14.05.2024.

For å gjøre øvrige deler av planen mer forutsigbar foreslås det at alle utbyggingsarealer utenfor verdensarvområdet blir utredet med konsekvensutredninger (verdensarv) (KUVA), som er en egen metodikk (jf. KDD skriv 22/6533-27, 20. august 2025).

Hvilke arealer det kan være aktuelt å gjøre KUVA for må klarlegges i arealregnskapet.

Vega kommune legger veilederen H-2487 B Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven (KDD) og håndboken M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø (Miljødirektoratet) til grunn for gjennomføring av konsekvensutredninger.

I følge plan- og bygningsloven § 4-3 er det krav om at det gjennomføres en risiko- og sårbarhetsanalyse dersom planen tilrettelegger for utbyggingsformål. Dette gjelder alle

planer for utbygging, uavhengig av om de er KU-pliktige eller ikke. Dersom en plan er KU-pliktig, kan resultatene fra ROS-analysen innarbeides i konsekvensutredningen. Selve ROS-analysen kan ligge ved som et vedlegg til planbeskrivelsen eller konsekvensutredningen (kilde: H-2487B, KDD).

15. Planprosess

15.1 Organisering av planprosessen

Kommunestyret	Vega kommunes planmyndighet
Tverrpolitisk arbeidsgruppe	Formannskapet (planutvalg) samt en representant for Rødt
Kommunedirektøren med administrasjon	Forsvarlige utredninger
Kommunedirektørens prosjektleder	Framdrift, samt faglig og praktisk tilrettelegging Kontaktperson for eksterne leverandører
Verdensarvkoordinator	Tiltredende medlem av kommunedirektørens ledergruppe
Vega verneområdestyre med Verneområdeforvalter	Forvaltningsansvar for ett landskapsvernområde, fire naturreservater og fire fuglefredningsområder. Medlemmene består av to representanter fra kommunestyret og en fra fylkestinget.
Distriktssenteret	Faglig bistand
Ekstern leverandør arealplanlegging	I samsvar med oppdragsavtale
Ekstern leverandør samfunnsutvikling	I samsvar med oppdragsavtale
Arbeidsgruppe verdensarv og arealplanlegging	Vega kommune skal motta bistand fra statlige og regionale myndigheter som et ledd i oppfølgingen av KDDs planvedtak 14. mai 2024.

Arealdelen og planprosessen er fast agendapunkt i den tverrpolitiske arbeidsgruppen i planperioden. Gruppen forventes å anmode kommunedirektøren om å arrangere faglige verksteder med folkevalgte og eksterne aktører flere ganger i løpet av planprosessen.

Figuren nedenfor er hentet fra Regjeringens veiledning om planlegging:

15.2 Framdrift

Kvartal og år	2. kvartal 2025	3. kvartal 2025	4. kvartal 2025	1. kvartal 2026	2. kvartal 2026	3. kvartal 2026	4. kvartal 2026	1. kvartal 2027	2. kvartal 2027	3. kvartal 2027	4. kvartal 2027
Aktivitet											
Regional planforum konsuleres	14. mai								Tentativt		
Planoppstart vedtas	19. juni										
Forslag til planprogram høring og offentlig ettersyn	19. juni	Frist 29. august									
Anskaffelse – arealplan ekspertise											
Behandle innspill			Frist 1. nov								
Endelig planprogram vedtas			November								
Oppdatere helhetlig ROS for samfunnssikkerheten											
Stedsanalyse Gladstad landsby											
Oppdatere oversikt over helse m/ påvirkningsfaktorer											
Utredninger, herunder også arealregnskap og «planvask»		For-bereder									
Høring og off. ettersyn av forslag til KPA, medvirkning.				Verksteder Medvirkning			Verksteder Medvirkning				
Behandle innspill og justere planforslag											
Endelig planvedtak KPA											

15.3 Medvirkning - interessenter og metoder

Interessent/gruppe	Metode
Næringslivet, herunder reiselivet Gårdbrukere, fiskere Interesseorganisasjoner for næring	Verksteder og andre prosessmøter Formelle høringer
Dunvær Vega verneområdestyre v/forvalter Andre verdensarvaktører jf. Forvaltningsplanen punkt 9	Verksteder og andre prosessmøter Formelle høringer
Ungdomsrådet Ungdomsskoleelever VGS ungdommer	Formelle møter i ungdomsrådet Ungdomsverksted
Eldrerådet / Rådet for personer med funksjonsnedsettelse	Formelle møter i begge rådene
Innbyggere samt lag og foreninger	Folkemøter Formelle høringer
Statsforvalteren i Nordland	Formelle høringer Deltakelse verksted om verdensarv og arealplanlegging
Nordland fylkeskommune	Formelle høringer Regionalt planforum Deltakelse verksted om verdensarv og arealplanlegging
Statlige myndigheter og fagetater	Formelle høringer Regionalt planforum (etater med innsigelseskompetanse) Deltakelse verksted om verdensarv og arealplanlegging
Nettverk for arealplanleggere i norske verdensarvkommuner	Verksteder og andre prosessmøter
Nabokommuner	Verksteder og andre prosessmøter Formelle høringer

15.4 Arealinnspill

Gjennom planprosessen vil det bli åpnet for innspill på ny og endret arealbruk fra grunneiere og rettighetshavere, næringsliv, lag og foreninger, etc. Innspillene må være i en form som redegjort for i innspillsveilederen som er kunngjort på kommunens nettsted mens høringen pågår. Innspillene vil bli gjennomgått og konsekvensutredes før det tas stilling til om de helt eller delvis skal tas med i planen. For større tiltak der det kreves mer omfattende konsekvensutredning, må forslagsstillere påregne å framskaffe tilgjengelig informasjon om andre interesser i områder og konsekvensene av foreslåtte tiltak.

Utvalgte referansedokumenter

- Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)
 - Forskrift om konsekvensutredninger
 - Forskrift om kart, stedfestet informasjon, arealformål og kommunalt planregister
 - Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)
 - Lov om folkehelsearbeid samt Forskrift om oversikt over folkehelsearbeidet
 - Lov om kommunal beredskapsplikt, sivile beskyttelsestiltak og Sivilforsvaret (Sivilbeskyttelsesloven), samt tilhørende Forskrift om kommunal beredskapsplikt
 - Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
 - Verneforskrifter for verneområdene (7 stk)
 - Lov om kulturminner (kulturminneloven)
 - Lov om havner og farvann (havne- og farvannsloven)
 - Forskrift om rammer for vannforvaltningen
-
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging (juni 2023)
 - Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen
 - Statlig planretningslinje for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning, samt tilhørende veileder (veileder i nettversjon på www.miljodirektoratet.no).
 - Statlig planretningslinje for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging
 - Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planleggingen
 - Natur for livet - Norsk handlingsplan for naturmangfold (St. Meld. 14 (2015-2016))
 - Folkehelsemeldingen – Gode liv i et trygt samfunn (St. Meld. 19 (2018-2019))
 - Nasjonale mål - vann og helse, (Regjeringen 2024)
 - Eit godt liv i heile Noreg – distriktspolitikk for framtida, Meld. St. 5 (2019-2020)
 - Opplev Norge – unikt og eventyrlig, Meld. St. 19 (2016 – 2017).
-
- Et bærekraftig Nordland - Planstrategi for samarbeid og grønn omstilling 2021-2024
 - Regional plan for klima og miljø - Grønn omstilling i Nordland
-
- H-2481 B Kommuneplanens arealdel (veileder) (2021)
 - H-2302 B Medvirkning i planlegging, Kommunal- og moderniseringsdepartementet
 - H-2487 B Konsekvensutredninger for planer etter plan- og bygningsloven (veileder)
 - M-1941 Konsekvensutredning av klima og miljø (håndbok) (Miljødirektoratet)
 - Veileder nr 2-2017 Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging (kilde til flere NVE veiledere og offentlige nettsider)
 - KDD Utredning Grunnlag for veileder om revisjon av kommunale arealplaner (2024)
 - Planlegging i sjøområdene (veileder), Kommunal- og moderniseringsdepartementet
 - Lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnytting i kystnære områder (H-6/18)
 - Barn og unge i plan og byggesak, Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2020.
 - Håndbok i aldersvennlig lokalsamfunn (2020)
 - Plan for friluftslivet ferdselsårer, M-1292 Miljødirektoratet
 - IS-2110 God oversikt – en forutsetning for god folkehelse
 - Klimahjelperen, DSB
 - Kartlegging og verdsetting av friluftsområder, M98-2013, Miljødirektoratet 2013